

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

73. An potestas delegata dispensandi, vel commutandi extendatur ad relexanda juramenta soli Deo facta? Et quid è contra? Et an hoc procedat etiam, quamvis juramentum non habeat inclusam promissionem, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

2. Aliis tamen non videtur opus esse distinctione: Idem inquit, iuris est, si primum Deo aliquid voucas, ac deinde intervallo temporis iureiurando cetero peres, ac si simul iureiurando voucas: quare si Confessarius vnum potest, & reliquum, quod si nec vnum potest, non potest & alterum. *Misti* tamen placet prædicta distinctio ex parte, & ex parte displicet. Placet quidem, eo quod existimo aliud esse si voucas se aliquid facturum, idque iureiurando confirmes: aliud verò, si iures te aliquid Dei causa facturum. Nam in primo sunt duo vincula coniuncta voti, & iureiurandi, & votum est materia iureiurandi; in secundo, solum est vinculum iureiurandi, nec enim est vllum votum, quod sit materia iureiurandi. Nauarrus hæc non distinguit, sed solum loquitur de iureiurando secundo modo facto. At verò, siue iureiurandum fiat primo modo, siue secundo, vt simpliciter dicam puto veriorum esse secundam sententiam, quia reuera, aut sunt voti, & iureiurandi duo vincula diuersa, ac proinde cui facultas demandatur vnum soluendi aut commutandi, non eo ipso potestas committitur tollendi, aut mutandi alterum. Nam difficilius est duo vincula soluere, quam vnum. Item, promissio, aut votum metu factum, irritum est; & inane: at iureiurando roboratum subsistit, vt firmum: ergo ex hoc, quod votum dimittitur, iureiurandum absolutur: & qui simpliciter promittit se soluturum vsuras, non cogitur eas soluere; cogitur tamen, qui promissit, & iurauit se soluturum *cap. debitorum de iureiuran.* Aut est tantum vnum iureiurandi vinculum: & tunc existimo etiam veram esse sententiam secundam, quia votum, & iureiurandum sunt vincula diuersa, & non cui committitur facultas absoluendi vnum, committitur, vt possit alterum soluere. Ita Azorius, cui etiam adde Lessium *lib. 2. cap. 4. dub. 11. num. 94.* Henriquez *lib. 7. cap. 30. num. 5.* & alios penes ipsos.

3. Nota verò quòd Sanchez de *Marrim. lib. 8. disput. 2. num. 23.* absolute docet, quòd si non præstetur iuramentum in voti confirmationem, sed independentem ab illo, vt si quispiam prius iurauit ieiunium, & postea venit idem: vel si prius id vouit, & postea iurauit non quasi votum confirmans, sed vel eius immemor, vel omnino independentem, tunc priuilegium erga votum minime extenditur ad votum, & iuramentum simul. Cum enim sint duo vincula diuersa speciei, nec vnum pendet ab alio vt sic illo sublato cesset, fortiora sunt vno solo, quod priuilegium concedit: ergo id priuilegium non extenditur ad vtrumque. In dubio tamen an iuramentum posterius emissum, sit præstitum ad solum confirmandum votum, credo sic præsumi, quòd semper solet sic præstari, quoties votum præcessit; sicut quando votum repetitur. Quare priuilegium concessum circa vota extenditur in eo dubio ad votum simul cum iuramento. Ita Sanchez.

4. His tamen non obstantibus, non desunt Doctores asserentes in his euentibus posse illam facultatem commutandi vota, vel in eis dispensandi, idem effici, quando votum, & iuramentum simul concurrunt, quamuis non præstetur iuramentum in voti confirmationem, sed independentem ab illo. Et ita docet Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 6. c. 14. n. 19. & seq.* Probat hæc opinio, quia licet id iuramentum sit voto coniunctum, non efficit, vt votum maneat reseruatum, nec vt maneat iuramentum firmatum, loquendo per se, sed tantum eadem materia manet subiecta obligationi iuramenti, nec est, cur vnum possit impedire vsum potestatis erga aliud: ergo ea coniunctio non impedit, quin illa facultate possit tolli nunc vnum, nunc aliud, nam si alterutrum esset solum, possit per illam tolli.

5. *Secundo*, nam habens delegatam potestatem commutandi vota, aut in eis dispensandi, potest non tantum semel, sed sæpius cum eadem persona dispensare, vel commutare circa obligationem religionis erga Deum per vota, vel iuramenta soli Deo præstita. Ergo postquam Delegatus concessit dispensationem, aut commutationem voti, potest eandem concedere circa iuramentum, & eadem ratione poterit simul tollere vtrumque, quasi duas dispensationes simul concedendo.

6. *Tertio*, quia licet sint duo vincula diuersa specie, tamen in ordine ad dispensationem, & commutationem reputantur quasi vnum, & idem est eiusdem rationis, nec vnum addit alteri nouam gravitatem intentionem, sed solum extensiuam, id est, plura vincula.

7. Idem dicendum est quando facultas illa delegata sit ad commutanda iuramenta Deo facta, nullam votorum faciendi mentionem, ea enim extenderetur ad vota de eadem materia concurrentia cum illis iuramentis; quia militat eadem ratio, ac quando dicta facultas est ad vota. Vnde ex his omnibus ego puto, omnes has sententias esse probabiles; sed tertia Suarez probabilior.

8. *Notandum* est hic obiter contra Sotum de *Iuris. lib. 7. q. 4. art. 4. verb. post hæc, de priuilegiis.* *Con. dub. in summa, q. 149.* & alios, facultatem delegatam ad dispensanda vel commutanda vota, virtute Curiaæ, vel Iubilæi, extendendam esse ad vota emissa post publicationem dicti priuilegij. Et ratio desumitur ex doctrina glossæ *cap. quia circa, de priuileg.* vbi docet, verba indefinitè & generaliter expressa in priuilegiis, extendi ad futura. Cum ergo verba Bullæ, & Iubilæi concedentia votorum commutationem, sint generalia, & indefinita, extenditur ad vota etiam futura. Et idem dicendum est quando priuilegium concederet dispensationem votorum, quia militat eadem ratio. Et ita docet Sanchez in *summa tom. 1. lib. 4. c. 53. n. 26.* & alij penes ipsum.

RESOL. LXXIII.

An potestas delegata dispensandi, vel commutandi extendatur ad relaxanda iuramenta soli Deo facta?

Et quid contra?

Et an hoc procedat etiam, quamuis iuramentum non habeat inclusam promissionem, sed absque ea soli Deo fiat?

Et an ea facultas delegata ad vota extendatur ad iuramenta adiecta contrahenti, in quo est turpitudinis, & iniustitia in creditore, vt iuramentum factum homini soluendi vsuras, aut metu extortum: Ex part. 8. n. 3. Ref. 44.

§. 1. **N**egatiuum sententiam tenet Azor. *tom. 1. Sup. hoc in lib. 11. cap. 10. quæst. 2.* Ledesma in *summa tom. 2. tract. 11. cap. 4. d. 4. c. 42. dub. 12. n. 60. & 62.* & alij. Probat hæc opinio, quoniam maius non continetur in minori: atqui maius est, dispensare, vel commutare vota iurata, quam non iurata: quia votum iuratum includit duplex vinculum, promissionis, & iuramenti: atque ad hoc potestas ipsa dispensandi, vel commutandi vota iurata est maior potestate dispensandi, vel commutandi vota non iurata, cum illa habeat virtutem absoluendi à dupli. vinculo, hæc tantum ab vno. Confirmatur; nam de facto in Bulla Pauli III. quæ incipit *Dilecti filij*, conceditur Societati *FE S V* facultas commutandi omnia vota, exceptis vltimam raris SS. Petri, & Pauli de Vrbe, S. Iacobi in Compostella, Religionis, & Castitatis; in qua tamen facultate,

Sup. hoc in Ref. seq. 8. Notandum, & late in tom. 4. tr. 3. Ref. 84. & in aliis eius Primæ not.

culatate, non comprehenditur facultas commutandi vota iurata, nam hæc conceditur in Bulla Gregorij XIII. que incipit: *Decet Romanum Pontificem*, vbi eadem illa facultas à Paulo III. concessa, extenditur etiam ad vota iurata: ergo hæc in illa non comprehendatur, aliqui frustra per hanc secundam Bullam concessa fuisset.

2. Sed magis mihi placet contraria sententia: idèd aliter, potestatem delegatam ad dispensandum, vel commutandum vota extendi ad dispensationem, & commutationem iuramentorum, quæ soli Deo sunt. Ita Caietanus 2.2. *quæst. 89. articulo 9. paulo post* prius. Henriquez lib. 7. de *Indulgent. cap. 30. num. 5.* Emanuel Sa verb. *Iuramentum, num. 32. & verb. votum*, vbi de voti irrit. & dispensat. num. 16. Arag. 2.2. *quæst. 88. articulo 12. dict. 1. & quæst. 89. articulo 9. vers. Dico quarto.* Vivald. *Candelab. sacrament. 3. part. cap. 14. num. 8.* Sayrus in *Clavis Regia. lib. 5. cap. 8. n. 9. vers. Dico.* Sorbus in *compend. priuil. Mendic. vers. votum, in suis annot. notab. 5.* Suarez tom. 2. de *Relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 14. num. 6. & seq.* vbi latissime hoc probat Sanchez lib. 8. de *Matrim. disp. 2. n. 18.*

3. Probat hæc opinio, quia ad dispensandum in eis iuramentis, vel illa commutanda, nulla est opus facultate circa ipsa iuramenta directe, sed satis est facultas circa votum in eis virtute inclusum, quo sublato per dispensationem, aut eo commutato, ex consequenti, & quasi per accidens, destruitur, vel commutatur iuramentum, vt potest, quod iniuebatur illi promissioni, tanquam fundamento. At verò priuilegium, seu potestas delegata ad dispensandum in votis, vel ea commutanda extenditur ad omnia vota; ac proinde, etiam ad id, quod verè est tale, virtute inclusum in eis iuramentis; ergo ex consequenti extenditur ad ea iuramenta.

4. Secundo probatur, quia dispositum in vno equiparatorum, tenetur dispositum in altero, tantum si de seruo, *Cad. de furt. & docet gloss. cap. si postquam, verb. Confirmatione, de elect. in 6.* At, quo ad hæc priuilegia, verè equiparantur huiusmodi iuramenta, & vota, quoniam in eis priuilegiis conceditur facultas remittendi, aut commutandi obligationem ex virtute religionis soli Deo tanquam creditori acquisitam, & solum spectatur, an etiam homini ius comparatum sit vt tenent in iuramentis homini præstitis. At tam voti, quam iuramenti soli Deo præstiti obligatio tantum Deo acquiritur; ergo facultas circa vota extenditur ad iuramenta. Hinc sequitur è contra, quòd si priuilegium esset ad commutanda iuramenta soli Deo facta, vel in eis dispensandi, extenderetur etiam ad vota, quia militat in hoc casu hæc secunda ratio à nobis allata, nempe, quòd hæc iuramenta voto equiparantur, quo ad dispensationem, & commutationem ita. Suarez d. cap. 14. num. 24. & Sanchez vbi supra num. 19. qui addit, hoc esse verum, quamuis iuramentum non habeat inclusam promissionem, sed absque ea soli Deo fiat, quia reputatur tanquam votum, cum soli Deo obligatio ex illo queratur ex virtute religionis. Idem dicit Suarez loc. cit. num. 11.

5. Restat modò respondere ad fundamenta in contrarium superius posita: dico igitur, quòd non viget ratio duplicis vinculi nam vtumque hominem ligat erga Deum eadem virtute religionis; ac proinde eadem potestas potens est solvere vtumque debitum eodem religionis iure Deo acquisitum; sicut eadem virtus religionis potens est vtumque vinculum inducere. Confirmatur; nam hæc potestas debet amplè interpretari: ergo si potest singula vincula circa diueras materias solvere, poterit ea solvere circa eandem materiam.

6. Nec etiam viget Bulla Gregorij XIII. quæ priuilegium Pauli III. Societati Iesv concessum de dispensatione in votis, extendi etiam ad vota iurata, nam idèd Pontifex fecit; vel ad maiorem Declarationem, vt solent Romani Pontifices in aliis materiis id facere, vel ad tollendum omnem omnino scrupulum, qui in auctoritate probabili esse poterat.

7. *Nandum est tamen hic; aliquos hanc nostram sententiam ampliare, vt ea facultas delegata ad vota, extendatur ad iuramenta adiecta contractui, in quo est turpitudò, & iniustitia in creditore, vt ad iuramentum factum homini soluendi vsuras, aut metù extortù. Ratio eorum est, quia per hæc iuramenta nullum homini illi, cui sunt, ius acquiritur sed soli Deo ac proinde voti rationem induunt. Ita Barthol. Ledesma. in sum. *Dicr. tract. de Matrim. dub. 23. post. 3. conclus. & Rodriguez 1. part. sum. in 2. edit. cap. 2. num. 24. & cap. 189. num. 9. & cap. 244. num. 4.**

8. Sed contrarium dicendum existimo cum aliis quia licet per illa nullum homini, cui sunt, ius comparetur: at cum non fiat intuitu pietatis, nec Deo, nullam voti rationem induunt, sed merè promissionis humanæ, ac proinde nomine votorum non veniunt. Sic tenent Petrus Ledesma de *Matrim. q. 47. art. 3. dub. 3.* quod mouet circa 3. argum. s. sed adhuc est aduertendum Sanchez lib. 1. de *Matrim. disp. 32. n. 17.* Suarez tom. 2. de *Relig. tract. de iurament. lib. 2. cap. 41. num. 13. & tract. de voto, cap. 14. num. 13.*

RESOL. LXXIV.

Quidam dispensati à Summo Pontifice in voto Religionis ratione infirmitatis post multos annos conualuit: querunt, an ad ingressum Religionis sub mortali reuertantur.

Etiamsque queritur, an Sacerdos Beneficiarius dispensatus ab onere recitandi Horas Canonicas ex infirmitate oculorum, si postea conualuerit, reuertatur sub mortali Officium Diuinum recitare, & vel fructus restituere.

Ex quibus inferitur, quod cessante causa finali dispensationis, adhuc valet dispensatio. Ex p. 6. tr. 7. & M. C. 2. Ref. 45.

§. 1. **C**onsului, vt Religionem ingrederetur. Sed instabat. An aliqua esset probabilis opinio, quæ illum à tali onere liberaret. Et tunc respòdi affirmatiue ex Doctoribus, quos ego citavi in *part. 1. tr. 10. resol. 41.* asserentibus quòd cessante causa finalis dispensationis adhuc valet dispensatio. Et ita hæc sententiã nouissime me citato tenet etiam Auctor saluæ Conscientiæ Bononiæ discussores anno 1638. mensè Maio casu 1. fol. 35. vbi querit an Sacerdos Beneficiarius dispensatus ab onere recitandi horas Canonicas ex infirmitate oculorum, si postea conualuerit, reuertatur sub mortali recitare officium; & respondet negatiue ex rationibus à me adductis in citata *resol. 41.* Quia dato, quòd constauerit omnino causa finalis dispensationis, postquam dispensatio fuit executioni demandata adhuc tamen valet dispensatio: ita vt qui à principio obtinuit dispensationem cum causa rationabili & sufficienti, etsi postea decursu temporis cessauerit totaliter illa causa (vt accidit in casu proposito) non peccet vtens tali dispensatione sic obtenta, cum per eam absolute concessam verè fuerit simpliciter relaxata lex illa, eiusque obligatio consequenter omnino extracta: vnde per cessationem illius causæ, ob quam fuerat concessa dispensatio, non potest reuiuiscere obligatio prædicta, cessante namque causa finali, non cessat idèd effectus consummatus, & perfectus, (secus quando nondum consummatus est) vt multis probat Tiraquellus *tract. cessante causa, limit. 12.* Menochius de *presumptionib. lib. 4. præsumpt.*

Sup. hoc in Res. præterita §. Aliis, prope finem, à verb. Cogitur tamen & magis late in tom. 4. tr. 3. Ref. 84. & in aliis eius primæ autor.

Quæ licet infra Ref. 146. & late in alia Res. eius not. Et sup. distic. à lin. 9. huius textus, & vers. an Sacerdos infra in tr. 6. Ref. 39. 5. vlt. & lege etiam doctrinam Res. hic supra citatæ.

PLANÆ
OHNNIA
TO. III. IV. V
E. III